



NORGES HØYESTERETT

Den 12. november 2009 avsa Høyesterett dom i

HR-2009-02144-A, (sak nr. 2009/809), straffesak, anke over dom

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Ingrid Johansen)

og

HR-2009-02144-A, (sak nr. 2009/810), straffesak, anke over dom

B (advokat Mette Yvonne Larsen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Ingrid Johansen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Endresen**: Saken gjelder straffutmåling for medvirkning til innførsel av 10 000 ecstasytabletter og andre narkotikaforbrytelser.
- (2) Ved Jæren tingretts dom 13. november 2008 ble A og B og tre medtiltalte funnet skyldige i overensstemmelse med uttatt tiltalebeslutning. For A og Bs vedkommende var domsslutningen:

”A, f. 08.01.1981, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162, 1. og 2. ledd jf. 5. ledd, legemiddeloven § 31, 2. ledd jf. § 24 1. ledd, og vegtrafikkloven § 31, 1. ledd jf. § 17 1. ledd,

sammenholdt med straffeloven § 62 1. ledd og § 63 2. ledd, til en straff av fengsel i 3 – tre – år og 6 – seks – måneder. Til fradrag i straffen tilkommer han et varetektsfradrag på 221 – tohundreogtjueen – dager.

Fra A inndras i medhold av straffeloven § 34 kr 100.000 – etthundretusen til fordel for statskassen, jf. § 37d.”

og

”B, f. 23.01.1970, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162, 1. og 2. ledd jf. 5. ledd, og straffeloven § 162 1. ledd, sammenholdt med straffeloven § 62 1. ledd, til en straff av fengsel i 2 – to – år og 10 – ti – måneder. Til fradrag i straffen tilkommer han et varetektsfradrag på 260 – tohundreogseksti – dager.”

- (3) A anket til lagmannsretten over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet vedrørende domfellelsen for salg av amfetamin, og over straffutmålingen. Han påanket også inndragningen.
- (4) B anket over bevisbedømmelsen for så vidt han var dømt for omsetning av kokain, og over straffutmålingen.
- (5) Påtalemyndigheten anket for begges vedkommende over straffutmålingen.
- (6) Bs anke ble ikke tillatt fremmet. For øvrig ble ankene fremmet. Da As anke over domfellelsen for salg av amfetamin skulle behandles med lagrette, ble sakene delt ved behandlingen i lagmannsretten.
- (7) I lagmannsrettens dom i saken mot A, ble domfellelsen opprettholdt også for så vidt han i tingretten var dømt for ved tre anledninger å ha solgt i alt 600 gram amfetamin. Stoffet hadde normal styrkegrad, dog slik at 100 gram var av dårlig kvalitet.
- (8) Hans befatning med importen av de 10 000 ecstasytablettene er beskrevet slik:

”Tiltalte A avtalte med B at B skulle innføre Ecstasy-tabletter fra Nederland til Norge, blant annet til dekning av en gjeld på kr. 60 000.-, som B hadde til A. Tablettene ble sendt med kurer.”
- (9) As videre rolle er beskrevet slik:

”Han har hatt en sentral rolle, både når det gjelder medvirkning til innførsel av Ecstasy-tabletter og salg av amfetamin til C og D. Tablettene var ment for omsetning i X/Y-området, og A skulle stå for distribusjonen.”
- (10) For lagmannsretten møtte professor Jørg Mørland som sakkyndig. Han forklarte, som han har gjort i en rekke tidligere saker, at rusvirkningen av virkestoffet i ecstasytablettene, MDMA, er omtrent halvparten av virkningen pr. vektenhet amfetamin, det vil si lik virkning som gateamfetamin med 50 % styrke. Risikoen for avhengighet kan imidlertid være noe mindre for MDMA enn for amfetamin. Professor Mørlands forklaring er videre gjengitt slik:

”MDMA synes å ha betydelig større potensiale for å utløse langvarige permanente skadevirkninger, enn det som vil kunne skje ved bruk av amfetamin.”

- (11) Det fremgår videre at Mørland har søkt å kvantifisere også den relative skaderisikoen, og at han har konkludert at bruk av MDMA innebærer en dobbelt så stor risiko pr. vektenhet som bruk av amfetamin.
- (12) Lagmannsretten viser så til at Høyesterett i tidligere avgjørelser har ”benyttet en omregning etter rusvirkning 1 : 2, slik at 8 tabletter Ecstasy av styrke 100 mg MDMA per tablett tilsvarer 1 gram gateamfetamin av 50 % styrke.”
- (13) Den omregning som er benyttet i tidligere praksis er korrekt gjengitt av lagmannsretten. Det overses imidlertid at en direkte omregning ville hatt som resultat at 10 tabletter tilsvarer 1 gram gateamfetamin med styrke som angitt, og at den omregning som er benyttet nettopp er benyttet for å ta høyde for de øvrige risiki forbundet med bruk av ecstasy.
- (14) Lagmannsretten påpeker at de aktuelle tablettene inneholdt 70 mg MDMA, noe mindre enn det som var utgangspunktet for den omregning som tidligere er lagt til grunn. Retten konkluderte likevel i tråd med Høyesteretts praksis at avviket ikke var så betydelig at det kunne få betydning for straffutmålingen.
- (15) For As vedkommende avsa lagmannsretten dom 1. april 2009 med slik domsslutning:
 - ”1. A, født 08.01.1981, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første og annet ledd sammen med de forhold som er rettskraftig avgjort ved Jæren tingretts dom av 13. november 2008, jf. straffeloven § 62 første ledd, jf. straffeloven § 63 annet ledd, til en straff av fengsel i 3 – tre – år og 10 – ti – måneder. Han tilkommer fradrag for utholdt varetekt med 360 – trehundreogseksti – dager, jf. straffeloven § 60 første ledd.
 2. A dømmes til å tåle inndragning av kr 100.000,- – etthundretusen – jf. straffeloven § 34 jf. § 37d.”
- (16) Gulating lagmannsrett avsa så 16. april 2009 dom i ankesaken mot B. Jeg nevner for sammenhengens skyld at lagmannsrettens dommere i denne saken ikke var de samme som i ankesaken mot A.
- (17) Det fremgår av lagmannsrettens dom at Bs rolle var som angitt i dommen mot A, og at de to måtte anees å ha hatt like sentrale roller i opplegget. B initierte innførselen, han var involvert i den praktiske gjennomføring av transporten til Norge, og han gjorde avtalen med A, som sikret den videre distribusjon.
- (18) Professor Jørg Mørland møtte også i ankesaken mot B, og lagmannsretten har med utgangspunkt i hans skriftlige redegjørelse og muntlige forklaring for retten, foretatt en vurdering av om den omregning som tidligere har vært gjort som utgangspunkt for straffutmålingen, kan opprettholdes. Lagmannsretten konkluderer slik:

”Lagmannsretten deler Dr. Mørlands oppfatning av at alle de ovenfor nevnte hovedelementene – (i) rusvirkning – (a) rus og sentralnervøst stimulerende virkninger og (b) hallusinogene virkninger (psykotomimetiske symptomer); (ii) alvorlige medisinske virkninger og farlighet ved enkeltinntak; (iii) fare for omgivelsene (under rus); (iv) fare for avhengighet; og (v) fare for kroniske skader hos bruker har –

samfunnsmessig betydning. Alle momentene er videre relevante for rettens vurdering av farligheten av MDMA og derved også for straffbarheten av straffelovbrudd knyttet til MDMA. Dette innebærer at det ikke finnes én omregningsfaktor som kan brukes generelt for forholdet mellom én vektmengde amfetamin og én ecstasytablett. Videre innebærer det at den omregningsformelen som er brukt i avgjørelsen inntatt i Rt. 2000 side 3 ikke speiler det som i henhold til dagens medisinske viten er forholdet mellom den samlede 'farligheten' av henholdsvis amfetamin og det narkotiske virkestoffet MDMA. Ytterligere upresist blir det når det i rettspraksis er lagt til grunn at det ikke gjøres korreksjoner for styrkegraden av rent amfetamin så lenge denne ligger et sted mellom 20 og 60 prosent. Lagmannsretten konkluderer på denne bakgrunn med at det er grunnlag for å vurdere MDMA som samlet sett farligere og mer destruktivt samfunnsmessig sett enn det som tidligere har vært gjort i rettspraksis. Det innebærer at de 10 000 ecstasytablettene som er innført i nærværende sak, vurderes å skulle gi grunnlag for et ikke uvesentlig høyere straffenivå enn det tingretten har gitt uttrykk for basert på henvisninger til 'eldre' rettspraksis. Noen ny allmenn omregningsfaktor finner lagmannsretten imidlertid ikke grunnlag for å bruke.

Jæren tingrett konkluderte som følger:

'Etter dette legges til grunn at tablettene tilsvarer ca 1,2 kg gateamfetamin. I Høyesteretts avgjørelse i Rt. 2007 side 330, som gjaldt befatning med 1,5 kg amfetamin, angis et utgangspunkt for straffenivå på fengsel i 3 år og 3 måneder. Dette tilsier at utgangspunktet i nærværende sak vil være en straff opp mot 3 års fengsel.'

Lagmannsretten vil hensett til de konkrete omstendighetene i nærværende sak mene at det ikke er grunnlag for å vurdere straffenivået for innførselen av de 10 000 ecstasytablettene lavere enn for befatningen med 1,5 kilo amfetamin som omhandlet i avgjørelsen inntatt i R. 2007 side 330 flg. ”

- (19) Vedrørende straffutmålingen fremheves det for øvrig at forbrytelsen var organisert fra utlandet, og at B, som ikke selv er misbruker, har valgt å operere her i landet ut fra et kynisk profittmotiv. At B tilsto i en tilleggsforklaring for tingretten, er tillagt ”noe formildende vekt”.
- (20) Om omsetningen av 50 gram kokain skriver lagmannsretten:

”Det sistnevnte forholdet kvalifiserer isolert sett til en kortere fengselsstraff slik at straffeloven § 62 første ledd kommer til anvendelse ved utmålingen av straffen.”
- (21) Lagmannsrettens dom har slik domsslutning:

”For B, født 23. januar 1971, gjøres den endring i Jæren tingretts dom av 13. november 2008 at straffen settes til fengsel i 3 – tre – år og 4 – fire – måneder. Per dato er varetektsfradraget 414 – firehundreogfjorten – dager.”
- (22) A og B har begge anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen. A anket også over inndragningen av 100 000 kroner, men denne anken ble ikke tillatt fremmet for Høyesterett.
- (23) *Jeg er kommet til at As anke må forkastes, og at straffen for B må settes noe ned.*
- (24) Begge de to tiltalte har akseptert den beskrivelse av de straffbare forhold som er gitt i lagmannsrettens dommer. Det er for Høyesterett presisert at A først ble involvert av B etter at denne hadde reist til Amsterdam. Jeg legger dette til grunn.

- (25) I A-saken fremheves det at tilståelsen for befatningen med ecstasytablettene tillegges en viss, men begrenset vekt, idet tilståelsene først kom etter at tre av de medtiltalte hadde forklart til politiet om sine roller i saken. B tilsto først i en tilleggsforklaring etter første dags forhandlinger i tingretten, og lagmannsretten kom til at tilståelsen da har ”begrenset, men en viss prosessøkonomisk verdi”, og at tilståelsen da tillegges ”noe” vekt. Jeg er enig i dette. Særlig for Bs vedkommende er det klart at tilståelsen er avgitt så sent at den må få liten betydning.
- (26) Jeg er også prinsipielt sett enig i at det må skje en vurdering av det enkelte narkotiske stoffs farlighetsgrad basert på den til enhver tid tilgjengelige fagkunnskap. Det må åpenbart være riktig å ta hensyn ikke bare til rusvirkningen; det må også legges vekt på tilvenningsfare, fare for alvorlige sykdommer og andre negative konsekvenser av bruk. At det for ecstasy av praktiske grunner er blitt etablert en tilknytning til straffutmålingspraksis vedrørende amfetamin, endrer naturligvis ikke dette.
- (27) Jeg har allerede nevnt at lagmannsretten i A-saken uriktig bygget på at omregningsfaktoren fra MDMA til amfetamin, er basert på rusvirkning alene. Lagmannsretten synes i B-saken å ta samme uriktige utgangspunkt. Det forhindrer ikke at det med grunn kan stilles spørsmål ved om den etablerte praksis legger for stor vekt på rusvirkningen og for lite vekt på de øvrige elementer i vurderingen.
- (28) Som lagmannsretten påpeker i B-saken, vil det ved en slik vurdering være naturlig å ta utgangspunkt i om det foreligger slik ny viten at det tilsier en revurdering. Jeg kan ikke se at det er tilfellet. Professor Mørland var også sakkyndig i sakene Rt. 1996 side 170, Rt. 1999 side 1196 og Rt. 2000 side 3. I den første av sakene uttaler førstvoterende:

” Når straffutmålingsnivået for befatning med ecstasy skal fastlegges, finner jeg det naturlig å foreta en sammenligning med amfetamin. Selv om risikoen for å utvikle avhengighet er lavere ved bruk av ecstasy enn ved amfetamin, bør den større faren for hallusinasjoner og alvorlige medisinske skadevirkninger gjenspeiles i straffenivået. Etter mitt syn leder dette til at befatning med ecstasy i alminnelighet bør vurderes som alvorligere enn befatning med en tilsvarende mengde amfetamin målt i brukerdoser, og at straffutmålingsnivået bør ligge noe høyere.

Særlig er det grunn til å reagere strengt på spredning av ecstasy. Stoffet tilbys i tablettform. Dette kan medføre mindre motforestillinger mot å bruke dette stoffet enn andre narkotiske stoffer. Ecstasy tilbys i ungdomsmiljøer hvor brukerne gjerne ikke har hatt befatning med narkotika tidligere. Det er derfor meget viktig å søke å motvirke utbredelse av dette farlige stoffet.”

- (29) I Rt. 1999 side 1196 viser førstvoterende tilbake til 96-avgjørelsen og uttaler:

”Til grunn for Høyesteretts oppfatning lå i første rekke en uttalelse fra avdelingsoverlege Jørg Mørland ved statens rettsstoksikologiske institutt. I uttalelsen fremheves det at ecstasy medfører sterkere hallusinogene virkninger og eventuelle skader som følge av disse og dessuten et større potensiale for medisinske skader på kort og lang sikt enn amfetamin, mens risikoen for avhengighet er mindre. Overlege Mørland har som oppnevnt sakkyndig også fremlagt en uttalelse i denne saken og har dessuten møtt under ankeforhandlingen i Høyesterett og besvart spørsmål i tilknytning til uttalelsen. Han har gitt uttrykk for at det i løpet av de senere år er gjort undersøkelser i andre land som gir et noe sikrere grunnlag for å hevde at medisinske langtidsskadevirkninger ved utstrakt bruk av ecstasy er alvorligere enn ved tilsvarende bruk av amfetamin. Uttalelsen bekrefter således det syn på risikoen ved bruk av ecstasy som Høyesterett ga uttrykk for i 1996.”

- (30) Dette videreføres så i Rt. 2000 side 3:

”Også i vår sak har professor Mørland avgitt en erklæring til bruk for lagmannsretten. Her angis rusvirkningen av 100 mg MDMA til å tilsvare 50 mg ren amfetamin – eller altså 100 mg « gateamfetamin » av 50 prosent styrke, slik det ble omregnet til i 1999-avgjørelsen. Men den medisinske farlighet ved utstrakt bruk av ecstasy – i form av skade på nerveceller, tankeforstyrrelser, redusert hukommelse – anses som alvorligere. Dette bør vektlegges ved omregningen fra ecstasy til tilsvarende mengde amfetamin. Jeg antar med utgangspunkt i professor Mørlands erklæring og med henvisning til Rt. 1999, side 1196 at 8 ecstasytabletter bør anses å tilsvare 1 gram amfetamin av 50 prosent styrke.”

- (31) I den sakkyndige rapport professor Mørland har gitt i saken mot A og B, er faren for medisinske skader utdypet og fremhevet. Jeg kan likevel ikke se at konklusjonen har endret seg på en slik måte at det er grunnlag for en sterkere vektlegging av dette. Erklæringen inneholder følgende sammenfatning som del av konklusjonen:

”Velger man å vektlegge risikoen for medisinske skader både på kort og lang sikt, synes det som MDMA kan ha et større skadepotensiale enn amfetamin. Dette innebærer at etter den sakkyndiges vurdering bør være riktig å si at MDMA er et mer skadelig stoff enn amfetamin når bruk av vanlige rusdoser av de respektive stoff sammenlignes. Dette vil videre si at for eksempel forbruk av 50 rusdoser over et gitt tidsrom, vil MDMA-bruken representere en større risiko for medisinske skader hos individet enn amfetamin. Hvilke forholdstall man skal bruke i denne forbindelse er vanskelig å angi, da det hefter en god del usikkerhet til de risikoberegninger som er gjort med hensyn til utvikling av slike skader. Et tentativt forholdstall kan være 2:1, dvs at 100 mg MDMA i denne sammenheng kan likestilles med 200 mg amfetamin.”

- (32) Jeg kan ikke se det annerledes enn at dette samsvarer meget godt med det professor Mørland ga uttrykk for som sakkyndig i de høyesterettssaker som jeg har referert til.
- (33) Heller ikke på annet grunnlag kan jeg se at det er ønskelig å revidere den relative vektning av de ulike hensyn som er gjort når det tidligere er konkludert at 8 tabletter ecstasytabletter med 100 mg MDMA tilsvarer 1 g amfetamin med styrke 50 %.
- (34) Som lagmannsretten i A-saken har lagt til grunn, med henvisning til Høyesteretts dom Rt. 2008 side 1373, er avviket i styrke fra det som har vært normgivende for straffnivået, ikke tilstrekkelig til at styrkegraden får betydning ved straffutmålingen.
- (35) I saken er det opplysninger om at gjennomsnittlig innhold MDMA i beslaglagte ecstasytabletter er redusert i de senere år, slik at gjennomsnittet for de siste årene ikke er mye over 60 mg. Jeg understreker i den anledning at vurderingen av om det foreligger et vesentlig avvik fra normal styrkegrad, fortsatt må ta utgangspunkt i tabletter med 100 mg MDMA, den mengde MDMA som har vært bestemmende for straffnivået.
- (36) I praksis er det ved straffutmålingen i ecstasysaker sett hen til straffnivået i saker vedrørende amfetamin. Når det nå foreligger noen avgjørelser vedrørende ecstasy, vil disse sakene gi det naturlige utgangspunkt for straffutmålingen i fremtidige saker. Men samtidig vil det også kunne søkes veiledning i den omregningsfaktoren som jeg har behandlet foran.
- (37) Gulating lagmannsrett har i A-saken bygget på den praksis som etter mitt syn bør videreføres. Jeg er også enig i den konkrete straffutmåling lagmannsretten har foretatt. A er i tillegg til sin befatning med ecstasy, funnet skyldig i salg av til sammen 600 gram

amfetamin ved tre anledninger. Salg av et så vidt betydelig kvantum amfetamin, må føre til en betydelig skjerpelse av straffen. Jeg er på dette grunnlag kommet til at anken må forkastes.

- (38) I saken mot B har lagmannsretten lagt til grunn at straffnivået må heves, og dette har etter mitt syn ført til en noe for streng straff for hans vedkommende. Hans befatning med import av 10 000 ecstasytabletter er det vesentlige ved straffutmålingen for ham, og selv om han, som lagmannsretten har beskrevet, hadde en sentral rolle, er jeg kommet til at straffen bør settes til fengsel i 3 år. Jeg har da tillagt det noe vekt at B allerede har sonet en vesentlig del av straffen i varetekt.
- (39) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Anken fra A forkastes.
2. I lagmannsrettens dom mot B gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 3 – tre – år. I straffen fragår 624 – sekshundreogtjuefire – dager for utholdt varetekt.

- | | | |
|------|------------------------------|--|
| (40) | Kst. dommer Sverdrup: | Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende. |
| (41) | Dommer Bårdsen: | Likeså. |
| (42) | Dommer Skoghøy: | Likeså. |
| (43) | Dommer Matningsdal: | Likeså. |

(44) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Anken fra A forkastes.
2. I lagmannsrettens dom mot B gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 3 – tre – år. I straffen fragår 624 – sekshundreogtjuefire – dager for utholdt varetekt.

Riktig utskrift bekreftes: